

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาที่มาและบริบทของคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในสมัยพุทธกาล ๒. เพื่อศึกษามุมมองที่มีต่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ของนักวิชาการสาขาสังคมวิทยา สาขามานุษยวิทยา สาขาจิตวิทยา สาขาพุทธศาสตร์ ๓. เพื่อวิเคราะห์มุมมองที่มีต่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิในหนังสือ ตำรา บทความ งานวิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่างๆ และข้อมูลที่สัมพันธ์กันทางอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการ ร่วมกับการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ในคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นศึกษาในพระสุตตันตปิฎก อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

พรหมจรรย์ หมายถึง ระบบการครองชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา อันได้แก่ การครองชีวิตโดยปราศจากเมถุน การบวชซึ่งเว้นจากเมถุนตลอดชีวิตทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดในการเข้าถึงมรรค ผล นิพพานโดยใช้ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา

มลทิน หมายถึง ความต่างพร้อย อุปสรรค อันเกิดจากการที่ภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้องกับสตรี การเรียนรู้ไม่ทันต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสตรี ทำให้ไม่สามารถครองชีวิตนักบวชได้

คำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” นั้น ท่าทีในลักษณะนี้ค่อนข้างจะเป็นแง่ลบในเชิงลบต่อสตรีแต่เมื่อวิเคราะห์จากบริบทสมัยพุทธกาล ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสในลักษณะนี้จะเห็นว่าเป็นการตรัสตอบเทวดาที่พยายามจะทูลถามพระพุทธเจ้า ถึงกระนั้นการสื่อในบริบทนี้เป็น การสื่อสารสองทาง ถ้าพระพุทธเจ้าตรัสกับสตรีพระองค์มักจะมุ่งเน้นโทษภัยที่จะเกิดขึ้นในกรณีที่สตรีมีท่าทีที่ไม่ถูกต้องต่อบุรุษเช่นกัน และทรงชี้ให้พระภิกษุเห็นว่า หากขาดการสำรวมอินทรีย์ของตน แล้วต้องปฏิสัมพันธ์กับสตรี ในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่อาจนำไปสู่การประพฤติดิพพะวินัยของพระภิกษุ

ได้ง่าย คำสอนเช่นนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของสังคมในยุคหนึ่งและก่อนหน้านั้น ที่ผู้หญิงถูกกดขี่จากสังคมพราหมณ์เป็นอย่างมาก เพราะเหตุที่ผู้หญิงถูกกีดกันไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน จึงทำให้ไม่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ ด้วยนี้คำสอนจึงต้องเป็นไปตามสภาพสังคมที่เชื่อแบบนั้น แต่พุทธศาสนาได้นำเสนอช่องทางเพื่อให้ผู้หญิงได้มีบทบาทในด้านศาสนา เห็นได้จากมีการบวชภิกษุณี และการยกย่องอุปาสิกาให้เป็นเลิศ ทั้งในด้านการปฏิบัติธรรม และด้านทำนุบำรุงพระศาสนาเป็นจำนวนมาก แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า สตรีนั้นเป็นเพศที่เลวร้ายหรือเป็นอันตรายต่อพระภิกษุ หากแต่พระองค์ต้องการที่จะย้ำเตือนให้พระภิกษุทั้งหลายได้เข้าใจว่า เมื่อจะต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์ ควรที่จะระมัดระวังอินทรีย์ของตนเอง เพราะมลทินที่แท้จริงของภิกษุ ในการปฏิบัติพรหมจรรย์มิใช่สตรี หากแต่คือกิเลสภายในจิตใจของบุคคลนั่นเอง ข้อปฏิบัติต่างๆ เพื่อการประพฤติพรหมจรรย์ให้ตั้งมั่น จึงมิได้เพียงแค่การหลีกเลี่ยงไม่ยุ่งเกี่ยวกับสตรีเท่านั้น ที่สำคัญคือการปฏิบัติจิต เพื่อให้เกิดความสำรวม ระมัดระวังจากภายใน คือ อารมณ์ที่น่าใคร่ น่าปรารถนา ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เกี่ยวกับเพศ เมื่อมากระทบอินทรีย์ ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ทำให้เกิดผัสสะอันเป็นปัจจัยให้เกิดกามราคะนั่นเอง

คำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” นั้น เป็นเพียงการที่พระพุทธเจ้าต้องการที่จะสื่อให้พระภิกษุได้เห็นว่ เมื่อพระภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้องกับอย่างขาด และไม่รู้เท่าทัน ก็จะทำให้การปฏิบัติไม่เจริญก้าวหน้า และก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมโดยรวมด้วย เป็นสิ่งที่ย้ำเตือนเฉพาะพระภิกษุเท่านั้น มิได้ห้ามสตรีที่เป็นคฤหัสถ์แต่ประการใด

เมื่อบริบททางสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องให้ความสำคัญกับนำคำสอนดังกล่าวมาใช้ให้ถูกต้องตามเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรี โดยให้ความสำคัญกับหลักธรรมเนื่องจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นอภิปรัชญาที่ไม่จำกัดกาล จึงไม่ควรตีความเพื่อเอาใจคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ตรงกับคำสอนดั้งเดิมและรวมไปถึงแก่นแท้ของคำสอนให้ตรงที่สุด เพื่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” จะได้ไม่ถูกทำให้คลาดเคลื่อนไปด้วยความไม่รู้และทัศนคติส่วนบุคคล

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

(๑) ด้านสังคม : สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาควรร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างทางสังคม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และบทบาทของพุทธศาสนิกชนที่ถูกต้อง การวิพากษ์ วิเคราะห์ใดๆ โดยเฉพาะเรื่องเพศ ควรคำนึงถึงเงื่อนไขระหว่างมนุษย์ในอดีตกับปัจจุบัน เพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้องและบนพื้นฐานความมีเมตตาต่อกัน

(๒) ด้านพระภิกษุ : เน้นการศึกษาเกี่ยวกับพระวินัย ในการเข้าถึงพระสัจธรรมด้วยการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่ธรรมะ

(๓) ด้านสตรี : ควรให้ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักพระไตรปิฎก การมีปฏิสัมพันธ์กับพระภิกษุในท่าที่ถูกต้อง เช่น การวางตัวที่เหมาะสม การแต่งกายที่ถูกต้องกาลเทศะ เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายจากการถูกตำหนิทางสังคม นอกจากนี้ควรเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ธรรมและคุณค่าของความเป็นสตรีที่สามารถปฏิบัติธรรมและบรรลุธรรมได้

ข. ข้อเสนอแนะการทำวิจัย

๑. ศึกษาการสอนธรรมที่เกี่ยวกับผู้หญิงว่าการสอนธรรมที่เกี่ยวกับผู้หญิง ควรที่จะอธิบายเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้หญิงนั้นอย่างไร ให้เห็นความสำคัญหรือตระหนักถึงบทบาทของผู้หญิง เรื่องราวของผู้หญิงมักถูกกล่าวถึงในด้านที่ไม่ค่อยดีและไม่ค่อยโดดเด่น จึงควรที่จะศึกษาถึงเจตคติของพระสงฆ์ไทยต่อเรื่องนี้ว่าท่านเห็นอย่างไร ควรแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

๒. ศึกษาวิเคราะห์ความรุนแรงต่อสตรีกับพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ เรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงนี้ ถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระพุทธศาสนา แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าศึกษาว่าหลักธรรมคำสอนมีส่วนสนับสนุนหรือแก้ไขความรุนแรงต่อผู้หญิงมากน้อยแค่ไหน